

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

Xd. 28,

DISPUTATIO XXI.

De

FACULTATIBUS

ANIMÆ IN GENERE;

& De

FACULTATE VEGETATIVÆ.

Quam

D. O. M. A.

SVB PRÆSIDIO

TOBIÆ KNOBLOCHII,

Marcobrettani Fr., Med. & Phil.D.

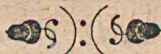
*In celeberrima Witebergensium Academia
defendam suscipiet*

IOANNES IENTSCHIUS

Novoforensis Siles. Senioris Philosoph.

& SS. Theologiæ Stud.

Ad diem 22. Octobr. horis & loco notis.

WVITEBERGAE,

Typis Cratonianis per Iohan. Gorman.

Anno c1o 1o CVII.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt

DE DEFINITIONIBUS
CAP. I
De definitionibus
Fasciculus secundus
De rebus et personis

Προοίμιον.

Vas esse partes è quibus homo constat easq; diversissimas, unam videlicet corpoream & terrenam interituiq; obnoxiam; Alteram verò spiritualement atq; cœlestem & propè divinam, ac proinde ab omni corruptionis & interitus injuriâ prorsus immunem præter sacras litteras prophana quoq; Philosophorum scripta docent. De quarum partium contemplatione hæctenus versati συζητήσθαι præcedente proximâ de alterâ, animâ nimirum, in genere aliquid egimus. Nunc ad eius naturam penitus indagandam præsentibus & sequentibus disputationibus facultates sive potentias eiusdem, per quas varias in corpore edit actiones. considerabimus. Ante verò quam eas tractandas aggrediamur, necessarium duximus quid facultatis nomine intellectum velimus, paucis indicare, quia Plato in Phædro ait: In omni re essentiam primùm considerandam esse: & quam illa vim ad agendum patiendumq; habeat, deinde videndum, quod ipsum ab Aristotele cum alibi tum in libris de Anima sedulo fuit observatum, quemadmodum præter tractatus ipsius seriem sive ἀκολουθίαν verba quoq; lib. 1. cap. 1. t. 3. satis innuunt, quibus se animæ φύσιν ἢ πῶς ἔσται & quæ circa illam accidunt, contemplaturum pollicetur. Nos ducis utriusq; vestigia sequemur.

C A P. I.

De definitione.

Facultas est vis & aptitudo animæ à qua actio sive certa operatio proficiscitur.

I. Cuius

1. Cuius naturam ut melius faciliusq; cognoscamus duo inprimis ex proximâ, quæ de Essentia Animæ instructebatur *οὐκ ἔστιν*, huc erunt accommodanda atq; illis quæ subsequenter loco fundamenti substernenda: quod nimirum anima vel corporis ipsum cuius principium est & quod tanquam forma constituit, vel operationes velut effectrix respiciat: Deinde quod peculiarem in corporis aliquâ parte sedem non agnoscat: Sed in toto tota sit corpore, seu (ut idem Augustinianâ ex lib. de Spir. & An. exprimamus elegantia) quod in maioribus corporis membris non sit maior nec minor in minoribus: Sed in minimis tota, & tota in maximis.

2. His ita constitutis, & quem ad Animam ipsam & quem ad sese invicem facultates respectû habeant, nunc dispicimus. Equidem quod primam attinet questionem apud varios illa variè agitur. Thomæ in 1. part. Sum. 9. 77. Art. 1. Et 1. Sentent. distinct. 3. quæst. 4. Artic. 2. alibiq; passim est hæc opinio quod potentia sint secundæ speciei qualitatæ ab Animâ Essentiâ promanentes, ideoque re ab illius substantiâ distinctæ, &c. Subscribit huic Ægid. in quot. 3. quæst. 11. Sicut & Iohan Gandavensi lib. 2. de An. Ioh Picus Mirand. in posit. Facultates in homine accidentia, in angelis essentiam appellat. Et Fr. Tolerus multis eandem disputat in Comm. lib. 2. de An. Zabarella Thomæ opinionem itidem arripit adjectâ tamen quadam correctione ut videre est in lib. de facult. An. c. 4. 5. & seqq. Aliorum excrementa jam non contrahabimus.

3. Scotus lib. 1. Sentent. distinct. 16. Et Gregor. Arimin. ibidem. quæst. 3. aliâ tuentur docentes anima potentias ipsam et esse Animam substantiam, quæ, quomodo per operationes, quarum edendarum vi pollet, se exerat, variarum facultatum nomina sortiatur. Quam sententiam nos ambabus, quod aiunt, ulnis suscipientes, verissimum esse dicimus hoc enunciatum: Quod anima ipsa & eiusdem facultates si *ἀπὸ τοῦ* considerentur idem sint: dum modò processum in infinitum & *ἄσπερον* illud, quod potentia media
sit,

fit, per quam anima operetur, causa. Sexcenta item alia quæ ad pri-
vatam oppositæ reservata volumus, evitare cupiamus.

4. Primum hoc *ἴσθησι* alterum excipit: Quomodo facultates,
quas tractamus, inter se differant. Quod si ipsam originis vel Ef-
fentia qua cum anima *πρωτος* diuntur idem esse rationem atten-
damus hanc quaquam à se invicem differunt: Vel, Si quam dari
velis τὸ λόγῳ differentiam esse, liquet. Quatenus autem in ani-
mato diverforum & organorum & operationum respectu siquidem
quælibet facultas rationali excepta, per certas corporis partes atq;
organa agit (convenientia) variant: Non equidem vere, subq; uno
genere comprehensa substantiales in materia eadem formæ (hæc
enim eorum, qui in uno subiecto *πολυμορφὰ* tuentur, verba sunt):
sed distinctæ quò ad operationes potètia appellari queunt. Sicut enim:
quæ facultate animal videt, eadem non audit, nec eadem, quæ
audit, videt, &c. Unde autem illa diversitas & *ἁλλοιογῆς*? Instru-
mentorum perque, & subiectorum in quæ agunt facultates, varie-
tas, hanc peperit varietatem.

5. Vicinum huic est, quod animæ facultates certis domiciliis
vel sedibus ut Arabum quondam schola docuit & multi ad huc
cum illis præsertim Medici asserunt, non sint distinctæ vel seclusæ:
sed, pro eiusdem cum animæ essentia ratione per totum corpus di-
spersa & in qualibet parte totæ. Non autem, ut Scholasticorum
voce utamur, totaliter, hoc est, non ita in parte una, ut non simul
in aliis; Vbi tamen essentia ipsa, qua principium sibi est *αὐτογενῆς*
cum operatione non confundenda; Quoad illam quidem toti ad-
sunt in suntq; corpori: quoad hanc autem, ibi se operationibus pro-
dunt, ubi commoda nacta sunt instrumenta sive *ὀργανα*; adeo qui-
dem, ut si oculus esset in digito, videret digitus per oculum: ut
Scalig. de subtilit. Exerc. 307. Sect. 37. docet, siquidem una
est in nobis anima suis undiq; stipata potestatibus, nempe sibi essen-
tialibus, quemadmodum idem ibidem loquitur. Cum quibus Za-
barella verba in cap. 14. lib. de partib. Anim. conveniunt, quod

anima sit in pede, ita ut reciperet pes facultatem visivam si haberet oculum. Item in fine capitis: Si in pede inesset phantasia Organum, ibidem etiam intellectio fieri videretur. Quae omnia non ita volumus accipi, quasi primatum omnem certis corporis partibus omnino denegemus: Damus enim hunc, & in alia atq; alia parte has & illas potentias sensui magis esse expositas, & de utriusq; & liberaliter concedimus. Ergo tota anima est vegetans, tota sentiens, tota intelligens. Etenim vegetatio vel sensus, nusquam est, ubi anima non sit, & contra. Vegetatio tamen secundum locum commotio non est, nec sensus intelligentia dici potest. Hec ratio similitudine luminis monstrari potest. Lumen una numero res est, facultates cum ipso nata Lux & Calor sunt; totum lumen lucet, totum lumen calet; re ipsa tamen in eodem lumine lux à calore est distincta, nec calor in lucis naturam permixtus. Nam lucem oculorum sensu percipio, non calorem: tactu calorem sentio non lucem. Nihil tamen vetat dicere lumen calidum est lucidum & lumen lucidum est calidum. Ita & de Anima in concreto possum dicere: Socratis anima sentiens est intelligens, vegetans est in loco movens: Cum tamen facultates de seipsis in abstracto predicari non possint. Causa ea est, quia duae res istae singulae toti anima quidem insunt, sed non omni; quae distinctio in hac causa diligentissime observanda est.

C A P. II. De facultatibus specialibus.

Quanta sit Philosophorum in assignando harum facultatum numero discrepantia, Bodinus lib. 4. Theatr. Natur. pag. 469. ostendit; Ubi enim alios duodecim ut Possidonius, alios novem ut Apollonians, alios octo ut Chrysippus, alios

septem

septem ut Soranus, alios duas ut Plato, alios tres ut Zeno, alios quinq; ut Panætices numerasse dicit. Nos secuti cum alijs Aristotelem, tres tantum animæ facultates principes esse dicimus. Ita enim Philosophus 2. de Anim. cap. 2. text. 24. animam per has facultates describit: ἡ ψυχὴ δὲ τῶτο ὡς ζωῆεν, καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ ἀνοῦμεθα πρῶτως: Interim tamen non rejicimus illam eiusdem Aristotelis distributione, in quam habet cap. 3. eiusdem libr. titul. 27. ubi commemoratis facultatibus adijcit τὸ ἐπελκῶν καὶ κινήτων κατὰ τόπον: Sed quia hæc posteriores due potentie absq; illis separatim non inveniuntur, sed cum ijs sunt coniunctæ, bimembrem illam distinctionem ut satis sufficientem amplectimur. Eas igitur ordine nunc evolvemus & quidem in præsentia vegetativam duntaxat proponemus, reliquas sequenti disputatione.

CAP. III. De facultate vegetativa.

Vegetans animæ facultas est vis talis, quæ vivere nobis obtingit.

Ab hac non immeritò initium facimus: quia hæc teste Philosopho 2. de Anim. text. 34. πρῶτη καὶ κενωτάτη δύναμις ἐστὶ ψυχῆς καὶ τὸ πρῶτον ἀρχὴ τὸ ζωῆν αἰσθάνειν. τὸ ζωῆν autem sive ipsum vivere tria hæc, quæ facultatis huius officia sunt, requirit. Duo quæ ad conservationem individui eiusq; secundum molem corpoream perfectionem faciunt, dicunturq; nutritio & augmentatio; Unum verò quod ad conservationem & propagationem speciei pertinet, & dicitur generatio.

De

De Nutritione.

Nutritio est quâ nutrimentum in corporis viventis substantiam convertitur.

Tria in hoc officio ab Aristotele requiruntur 2. de An. c. 2. t. 48. 1. τὸ αἰετὸν seu ipsum efficiens nutritionis quod est anima prima quæ beneficio caloris naturalis alimentum in substantiam corporis alendi convertit. 2. τὸ ἀειδύον sive subiectum, quod est corpus vivens seu habens ipsam animam. Nihil enim quod vitam non habet, nutriri potest 2. de An. c. 4. t. 44. 3. τὸ αἰετὸν, id est, materia ex qua, quæ est τὸ αἰετὸν ipsum alimentum: id quod potentia animatum & partim contrarium partim simile ei, quod nutritur, esse debet. Contrarium quidem quatenus est indigestum; Simile verò quatenus illud digestum jam ipsius, corpori assimilari ceptum est, quemadmodum hoc perpulcrè explicat Philosophus 2. de An. c. 4. t. 43. 44. & 45. Et 1. de gener. & corrupt. c. 5. t. 38. & 39.

Ex hoc solvitur questio: Utrum contrarium contrario nutritur, an simile simili? Si nutrimentum pro alimento sumatur contrarium est nutriendo; Sin propriè pro assimilato, simile est. Nutrimentum autem & augmentum τῶ δόξω tantum differunt, re ipsâ conveniunt. Nutrimento opus habent corpora animata quamdiu salva sunt & vindicata ab interitu. Augmentum autem ex ista nutritione non fit semper: quia Natura certam & definitam mensuram constituit, ad quam cùm animatum corpus pervenit, crescere desinit.

De auctione.

Auctio sequitur quâ corpus ad justam magnitudinem proportionaliter extenditur. Snellius dicit vicinum quid esse nutritioni in part. Phyf. 19. p. 152. Natura per gradus quasi ascendit:

dit: ideoq; generatio ab ipso statim cum vivente ponitur. Nutritio itaq; primas, Auctio secundas, generatio tertias sibi vendicat: illa in vivente perpetua est: haec temporaria.

2. Proportionale autem requirimus in auctione augmentum, partium magnitudini respondeat: nec enim digitus manui, nec manus capiti, nec caput corpori aequale erit. Ponimus quoq; à natura praefixam metam, quã ceu sine acquisita quiescit Accretio. At terminũ quis dari sibi cupiat in omnibus unum certumq;? Frustrã; Variant corpora, variat color, humidumq; ἐμψυον, alimentum discrepat, discrepant ipsa loca. Porro nutritio videtur eadem cum Auctione: Auctio cum pinguefactione: Sed falsò: Prioris enim duæ adiuncto, tempore, fine & formã dissident. Nutritio (ut dictum) quoad corpus durat: Auctioni suum est à natura definitum tempus; illa ut vivens conferretur, facit: haec ut ad magnitudinem justam promoveatur, spectat: Illa fit appositione, Unione & assimilatione: ista deductione omnium.

3. Differt quoq; auctio à pinguefactione; Partes omnes naturæ compætionis in auctione crescunt: In pinguefactione verò quædam præ alijs ampliatur: Loquamur apertius: Accessio quæ ad corpus fit est totalis vel partialis: Prior auctio est, Posterior pinguefactio. Ceterum quomodo in Accretione anima corpori adequetur per qualem id fiat motum, quo item respectu materiae vel formæ an utriusq; &c. inter Scholasticos Doctores fuit quaesitum, & apud Philosophos modernos hodieq; quaeritur: quemadmodum id copiosè satís pertractat Zabarell. lib. de Accret. & Nut. à c. 19. ad fin. quibus quidem recensendis libenter super sedemus: Interim tamen negari haut potest, multa in hoc Scholasticorum otio occurrere, de quibus haut immeritò quis illud Aristonis Chijj surpet: Quod ob paucillum carnis circa crustas plurimas occupentur.

De Generatione.

B

Quæ

Quæ ratio sit individui ipsius, pro ut nutritur, augeturq;
diximus. Cum verò postquam vel ad $\alpha\mu\upsilon\pi\eta$ deductum est vel mox
deduci corpus potest, nihil tandem præter interitum & ad quem,
post ætatis fastigium semper propius accedit, videretur restare:
Provida natura generandi vim concessit, ut ne cum individuo
species simul interiret; sed unum numero non manens, specie per-
maneret unum nimirum illa est $\Phi\sigma\upsilon\kappa\omega\tau\epsilon\tau\omicron\upsilon\tau\omega\upsilon\epsilon\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma\epsilon\upsilon\tau\omicron\iota\varsigma\zeta\omega\omicron\upsilon\upsilon\epsilon\gamma\gamma\omega\upsilon$
2. de An. c. 4. t. 34.

Est autem generatio vis vegetantis facultatis
quâ vivens sibi simile procreat ad speciei conserva-
tionem.

1. Hanc animæ vegetantis potentiam Aristot. dicit esse in-
ter reliquas nobilissimam: immò hanc finem illarum esse ut ad
quam istis potissimum opus est: quippe quod æternitatis divi-
næ quodam modo reddit participes, dum nimirum speciem conser-
vat. Et hunc finem respiciens Aristoteles vegetatricem animam
desinit principium generandi simile vivens 2. de An. t. 49.

2. Quod autem non omnia viventia finem hunc assequantur
caussa esse potest, non ipsa anima, sed defectus quidam naturalis:
Nam in 2. de An. c. 4. In omni vivente ad generationem apto re-
periuntur 1. ut ad statum perfectum perveniat. 2. ut non sit mu-
tilatum. 3. Nec sine semine generatum. Quibus illud quarto loco
subjungere possumus ut vivens tale sit juxta naturæ ordinem pro-
genitum.

3. Differt hæc animatorum generatio à rerum vitâ carenti-
um generatione in eo potissimum quod hæc in alia materia extra se
agendo ex eâq; formam educendo actum duntaxat aliqua vi in il-
lam materiam collata simile quid producant: Illa verò unâ cum
facultate activa, quæ agens est proximum, aliquid de propria for-
ma, cum portione materiæ suæ alteri largiuntur. Unde Aristote-
les lib. de vit. & mort. c. 14. generationem viventis definit pri-

MA 277

*mam participationem anime nutritivæ cum calore naturali. Alij
 ad notandam hanc differentiam eandem dixerunt esse productio-
 nem viventis ab interno Fr. Tolet. ad t. 48. c. 4. lib. de An.
 Zabarella de facult. An. c. 11. De instrumentis generationis su-
 præ diximus. Et hæc de functionibus anime vegetantis primarijs,
 quibus Galenus lib. 3. de symptom. caussis c. 1. Sicut alij quoq;
 Medici alias tanquam secundarias & illis ministrantes adjiciunt,
 nempe Attractricem, Retentricem, alterationem sive conco-
 ctionem & expulsionem: Anima enim hæc istarum
 ministerio privata neq; nutrit, neq; auget,
 neq; generat.*

Tantum de facultate vegetante.

Τῶ θεῶ μόνῳ δοξα.

Ad

Ad eruditissimum Dn.
RESPONDENTEM,
Sympatriotam & consanguineum meum medulliticum charum.

Est sapientis opus, studijs excolte Joannes
Dum quæ sint ANIMÆ propria nosse cupis;
Dum rerum mens est abstrusas quarere causas,
Dum Sophicos hortos mente rigare studes:
Hinc quondam docti te nominis aura beabit
Donat tibi MUSÆ splendidiora ferent;
Hæc demum laus est, cum non quid rana coaxet
Attendas, verum quid bona scripta probent
Perge velut pergis, SOPHIÆ penetrare recessus,
Nec celerem medio tramite siste gradum.
Sic poteris famam tibi conciliare perennem,
Sic fiet patrij lumen honorq; , Soli.

MELCHIOR MENCCKE
Novof. Sil.

FINIS.

U 662

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
Deutsches Institut für Fernstudien

ULB Halle

3

005 136 865

V017

h

De vi uel quid fructus omni regni de fructu
Sine offensione facit iudex et gertor. Zeche
sic de. Sicut et ego p omni omnibus placet in
iudex quod in velle est si qd multas et pol

in fiant **Capitulum undecimum**

De iudicis mei fite ficut et ego xpi iudex
auter res factas qd per tua memoria estis
et ficut habidi vobis p. qm in an tenentis
Et solo aut res fave qd omni omi caput xpi
est caput et multas et caput vobis xpi. xpi
Dicitur omni et p. qm et velle caput
detur caput fuit. Dicitur et iudex omni a

De iudicis non velle caput detur caput fuit

Omni est em as fuit. Nam si non

velle iudex et velle. Si vero fuit q

multa velle a velle et velle caput fuit

Et si iudex non velle velle caput fuit

privat est et fuit in velle. Dicitur et gloriat

vult. Et on em velle et iudex si iudex et

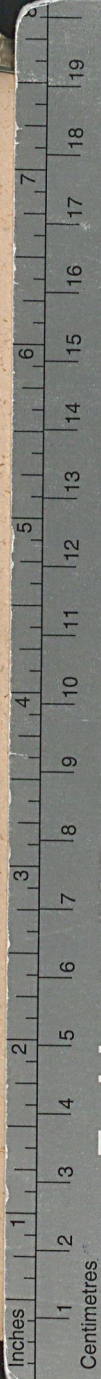
vult. Et non est omni velle velle iudex

si fuit et pte velle. Et velle iudex et

lumen velle et supra et pte velle. Et

velle et velle et velle et velle et velle

in velle et velle. Nam fuit velle et

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

21

TATIO XXI.

De

TATIBUS

N GENERE;

& De

VEGETATIVÆ.

quam

D. M. A.

PRÆSIDIO

NOBLOCHII,

Fr.; Med. & Phil.D.

Hebergensum Academia

ndam suscipiet

IENTSCHIUS

es. Sanioris Philosoph.

heologiae Stud.

Hobr. horis & loco notis.

§): (S)

EBERGAE,

nis per Iohan. Gorman.

Is Is CVII.